

Preek over HC Zondag 32

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 18:1,9,15

Gebed

Schriftlezing: Romeinen 12

Zingen: Ps. 50:7,11

Tekst: Zondag 32

Preek

Zingen: Lb. 473:1,2,3,4,5,10

Geloofsbelijdenis

Zingen: Gez. 69

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 118:1,8,9,10

Zegen

Gehouden te: Baflo, 04-10-15 (14.30 u.)

Preek

Titel: Bevrijdende gehoorzaamheid

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Moeten!?

Vermoedelijk ben ik niet de enige hier in de kerk die een hekel heeft aan het woordje 'moeten'. Ik kan er niet zo goed tegen als men tegen mij zegt: 'Je moet dit. Of je moet dat.' Dat soort opdrachten of geboden lusten we niet. 'Ik moet niks,' zeggen we dan. Wij moeten dit 'moeten' niet. We koesteren onze vrijheid. Het zit in onze volksaard, zo lijkt het wel. 'Eigen meester, niemands knecht.'

En die 16 miljoen mensen op dat hele kleine stukje aarde, die moeten niet het keurslijf in, die laat je in hun waarde. Ze willen ook niet leven in een keurslijf van geboden en regeltjes.

En 'gehoorzaamheid' lijkt in dat verband wel een vies woord. In elk geval behoorlijk besmet.

Veel mensen hebben nog steeds dit beeld van de christenen, de vrijgemaakten of de kerk in het algemeen: 'Je mag dit niet en je mag dat niet. Je moet zus of je moet zo.' En dat is geen aantrekkelijk of wervend beeld voor mensen.

Het kan dus geen kwaad om de vraag eerlijk onder ogen te zien: 'Hebben we dat beeld van de christenen ook niet in de hand gewerkt, door die sterke nadruk op de geboden, op onze regels?' Waarmee we trouwens het leven van de gelovigen in goede banen wilden leiden. Dat moet erbij gezegd worden.

Moeten, moeten, moeten. We gebruiken dat werkwoord nog steeds behoorlijk vaak. Het is wel een werkwoord met verschillende kleurschakeringen. Als iemand zegt: 'Je moet dit', dan heeft dat een dwingende klank. Je geeft een gebod.

Anders klinkt het als iemand zegt: 'Moet domie nog koffie?' Dat is volgens mij een typisch noordelijke manier van zeggen. Hier in Groningen, maar ik ken het ook vanuit mijn Drentse afkomst. 'Mu'j d'r ook taart bij?'

Nou ja, ik moet niks. Maar het is wel lekker...

'Wij moeten niks.' Dat kan ook gemakkelijk het motto worden van christenen. Want legt de Bijbel – en vooral het Nieuwe Testament – niet veel accent op de christelijke vrijheid? We leven niet meer onder de wet, maar onder de genade, zegt Paulus in zijn brieven aan de Romeinen en de Galaten. En dus heeft de wet afgedaan, concluderen sommige christenen dan.

Ho, die redenering gaat te snel. En zij klopt ook niet, als we het onderwijs van Jezus en de apostelen goed begrijpen. Onze Heer geeft zijn leerlingen ook zijn geboden. En die liggen in het verlengde van Gods geboden in het Oude Testament. Ze zijn daar de vervulling van.

'Moeten', daar hebben we inderdaad niet zoveel mee. Nou lees ik vraag 86 uit de Heidelbergse Catechismus. *"Nu wij uit onze ellende, zonder enige verdienste van*

onze kant, alleen uit genade door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?"

Hé, daar heb je dat vervelende woord 'moeten' weer. Raken we dat dan nooit kwijt? Inderdaad, we blijven daarmee te maken houden.

Maar welke klank heeft het hier? Vooral de klank van het gebod? Of ook anders? Dat in elk geval.

*"Het 'moeten' uit vraag 86 is een moeten van binnenuit, want je kunt en wilt niet anders meer. Het is 'moeten met een binnenpretje'."*¹

Dat vind ik een mooie uitdrukking: 'moeten met een binnenpretje'. Daar klinkt Gods genade en het vernieuwende werk van de Heilige Geest in door. En de vreugde van het leven naar Gods geboden.

De vernieuwing van je leven door de Heilige Geest – noem het de heiliging – is volop genade van God. Evengoed als verlossing en vergeving van schuld.

In het pas verschenen boek 'Goed Gelovig' staat een mooie titel boven de uitleg van vraag en antwoord 86 en 87: "*Bevrijdende gehoorzaamheid*".

Die titel heb ik ook aan deze preek gegeven, zoals u hebt gezien.

Bevrijdende gehoorzaamheid. Anders geformuleerd in het thema van de preek:

Onder de genade wordt je leven één offer aan God.

a. Dat kan niet anders. En b. Dat wil God.

2. Leerdienst

Nu eerst even een stukje catechisatie voor ouderen en jongeren. Dat past in een leerdienst. De tweede dienst is van oorsprong een publieke catechisatieles. Echt een leerdienst. De mensen werden onderwezen in de leer van de kerk. Zondag na zondag. De indeling van de catechismus in 52 zondagen laat dat nog zien. We hebben de catechismus even nodig en ook je Bijbel. Want we moeten even bladeren. Waar gaat het me dan om?

Er lijkt een parallel te zijn tussen Romeinen 12:1 en 2 aan de ene kant en vraag en antwoord 86 aan de andere kant. Of u dat bij de lezing is opgevallen weet ik niet. Ik vermoed het niet. Want daarvoor heb je een overzicht nodig, de grote lijn van de brief van Paulus en de grote lijn van de Heidelbergse Catechismus.

Daar gaan we even naar kijken.

Maar ik zeg u eerst even waar die parallel tussen Romeinen 12:1,2 en vraag en antwoord 86 zit. In de plaats waar een en ander staat in Romeinen respectievelijk de Heidelbergse Catechismus.

Wat h. 12:1,2 is in Romeinen, is vraag en antwoord 86 in de catechismus. Of andersom. Dan mag ook. Het is maar van welke kant je komt of het bekijkt.

Hoe zit het dan? U kent de opbouw van de catechismus: je enige troost – ellende – verlossing – dankbaarheid. Kijk maar even mee.

Zondag 1:   Wat is uw enige troost?

Zondag 2 - 4:   Onze ellende.

---

¹ M.C. Batenburg e.a. (red.), *Goed Gelovig, Een thematische uitleg van de Heidelbergse Catechismus voor verkondiging en onderwijs*, Zoetermeer 2015, p. 402.

Zondag 5 - 31: Onze verlossing.

Zondag 32 – 52: Onze dankbaarheid.

Die opzet vinden we in hoofdlijnen terug in de brief aan de Romeinen. Misschien hebben Ursinus en Olevianus, die gelovige schriftgeleerden waren, het wel aan Paulus' brief ontleend.

Onze enige troost – onze ellende – onze verlossing – onze dankbaarheid. Je kunt de brief aan de Romeinen aan de hand hiervan ordenen. Niet tot in alle details, maar in hoofdlijnen zeker.

Zullen we even kijken. Dat vraagt wat bladeren in uw bijbeltje.

Paulus begint met het evangelie van Jezus Christus. Het goede nieuws: de rechtvaardige zal door zijn geloof leven. Dat is de inzet en het thema. Hoofdstuk 1:1-17, vergelijkbaar met zondag 1.

Dan onze ellende. Hoofdstuk 1:18 – 3:20: de verlorenheid en de schuld van alle mensen, heidenen en Joden.

Maar God zij dank. Er is een Redder, de zoon van God. Hij verlost van schuld en zonde en God spreekt ons uit genade vrij van schuld om vervolgens voor Hem te leven. Dat is de hoofdinhoud van het grote middendeel van de brief, hoofdstuk 3:21 tot 11:36. Zet daar maar boven: Onze verlossing.

Dit deel heeft een prachtige afsluiting in het prijzen van God om zijn onvoorstelbare genade en zijn ontferming en zijn grote liefde.

Kijk en dan komen we uit bij hoofdstuk 12. U kunt nu wel zeggen, wat je boven de laatste vier hoofdstukken van Romeinen zou kunnen zetten. Inderdaad: Onze dankbaarheid.

Paulus gaat de christenen in Rome – en alle andere christenen de eeuwen door – aanschrijven over hun christelijk leven, over hun godvrezende levenswandel. Om die term uit de catechismus te gebruiken.

Het gaat hem om dit soort vragen: Wat betekent verlossing door Christus nu in de praktijk van je leven? Hoe leef je als verlost mens? Hoe krijgt dat nu gestalte bij jullie? In de gemeente, in de omgang met al je naasten, in de houding tegenover de overheid. Bij verschillen van mening over punten van geloof en christelijke levensstijl, zwakken en sterken. Et cetera. Hoe wijdt je als gelovige je leven aan God als een offer?

Kijken we even speciaal naar Romeinen 12:1,2, dan merken we op, dat die verzen staan aan het begin van dit praktische deel van de brief, waarin ook de geboden van God op een bepaalde manier aan de orde komen.

Nu pakken we vraag en antwoord 86 er bij. En dan zien we de parallel. Ze staan aan het begin van het derde deel, waar het ook gaat over de praktijk van het christenleven. Leven als dankoffer aan God, de Schepper en de Redder. Gods geboden komen dan aan de orde en het gebed als het belangrijkste in de dankbaarheid.

Vraag 86 brengt de denklijnen van de catechismus bij elkaar en vat die samen.

"Nu wij uit onze ellende, zonder enige verdienste van onze kant, alleen uit genade door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?"

Hier klinkt heel de catechismus door, van zondag 1 tot en met zondag 31. Troost, ellende en verlossing. Hoe verhouden die zich tot onze dankbaarheid die God in Christus van ons vraagt?

De dankbaarheid hoort immers bij 'gelukkig leven en sterven' door de troost, dat je het eigendom bent van je trouwe Heiland Jezus Christus. Zie vr/antw. 2.

Vergeet daarbij de genade van God niet. Bij onze dankbaarheid – je mag ook zeggen bij onze heiliging – blijven we in de greep van Gods genade. We leven onder de genade.

Het is dus niet zo, dat we vanaf zondag 32 de sfeer van de genade verlaten om in de sfeer van de wet en de geboden te belanden. Niet alleen gered worden is genade van God. Nieuw leven ontvangen door Christus is dat net zo goed en even sterk.

Want het gaat niet in de eerste plaats om wat jij doet of wat jij presteert aan goede werken. Ze zijn never nooit een tegenprestatie. Zo van: God doet wat, nu moeten wij iets terugdoen.

Want ook dat nieuwe leven komt voort uit Christus, uit God. Ik denk aan wat Paulus schrijft in 1 Korintiërs 1:30:

"Door hem bent u één met Christus Jezus, die dankzij God onze wijsheid is geworden. Door Christus worden wij rechtvaardig en heilig en door hem worden wij verlost..."

De genade van God en van Christus omvat veel meer dan alleen schuldvergeving en vrij spraak en vrijmaking en verlossing door het bloed van Christus. Dat noemen we altijd als eerste, als ons gevraagd wordt naar het werk van Christus en de betekenis van zijn kruis. Terecht.

Maar daar stopt het niet. Christus, je Redder en Heer, brengt je als gelovige ook onder het regime van Gods genade voor een leven in zijn dienst.

3. Doordachte eredienst

Dat kunnen we heel goed duidelijk maken met Paulus' woorden in Romeinen 12:1,2. De apostel doet een beroep op Gods barmhartigheid en vraagt de christenen op grond daarvan hun leven aan God te wijden als een dankoffer, dat God welgevallig is.

"Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen, want dat is de ware eredienst voor u."

Paulus benoemt de ware eredienst, of: 'de eredienst in de zin van het woord' (Naardense Bijbel). Die eredienst moet doordacht zijn. Paulus dringt bij zijn lezers - bekeerde heidenen in eerste instantie – aan op bewuste verandering van denken. Weg bij het intuïtieve en raadselachtige dienen van de afgoden. Maar wijd je leven bewust en doordacht aan de God die gesproken heeft over zijn barmhartigheid. Het is de doordachte eredienst in de zin van het woord, dat u uzelf in dienst van God stelt als een levend, heilig en God welgevallig offer. Als offer van dankbaarheid, kun je ook zeggen.

Eredienst is dus niet alleen iets van de twee momenten van samenkomst van de gemeente op de zondag, 's morgens en 's middags. Uw hele leven is eredienst voor

God. Moet dat zijn. U, zoals u leeft en zoals Christus wil dat u leeft. Passend bij God, aangenaam voor Hem.

Maar de ontferming van God blijft doorklinken. De barmhartigheid van God is de basis voor een christelijke levensstijl. Geheiligd en vernieuwd worden door de Geest van Christus. Het is genade alleen!

4. Vernieuwing door de Geest

"... waarom moeten wij dan nog goede werken doen? Omdat Christus ons niet alleen met zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, maar ons ook door zijn Heilige Geest vernieuwt tot zijn beeld,....."

Christus redt ons en hij vernieuwt ons door zijn Geest tot zijn beeld.

Wat betekent dat dan? Hoe krijgt dat gestalte in jouw leven?

Het heeft te maken met hoe we doen en denken. Anders gaan denken en doen.

Dat zegt Paulus in Romeinen 12:2. Het gaat om de vernieuwing van uw denken en van daaruit om een nieuwe levenswandel.

"U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God van u wil en wat goed, volmaakt en hem welgevallig is." (Rom. 12:2)

De doordachte eredienst, het echte dankoffer voor ons is dus: je denken, je gezindheid vernieuwen. Door de Geest van Christus. Dat betekent: Christus centraal stellen in je denken en je doen. En zo in je manier van leven op hem gaan lijken. Door Christus worden we immers rechtvaardig én heilig, dat is passend bij God.

Als meer of minder traditioneel denkende christenen hebben we het misschien niet zo op vernieuwing. Dat lijkt beangstigend. Al die vernieuwingen in de kerk, dat hoeft van mij niet zo nodig.

Maar zijn we ook bang voor de vernieuwing door de Heilige Geest? Staan we daar wel voor open? Als we op ons eigen hart en ons eigen menselijk denken afgaan: nee. Onze oude mens wil dat niet.

Daarom moet Christus het ook doen in ons door zijn Heilige Geest. Deze vernieuwing van denken en doen is voor ieder noodzakelijk. Als we de vernieuwing door de Geest niet willen of die afwijzen, dan varen we voort in ons waarschijnlijk christelijk ogende leven. Maar zonder werkelijke bekering tot God.

We hebben gelezen in vraag en antwoord 87, dat we zonder zulke bekering tot God niet gered kunnen worden. Dat we zonder die bekering het koninkrijk van God niet zullen beërven.

Het gaat in antwoord 87 niet over ongelovigen. Maar over kerkmensen, die aan de oppervlakte misschien wel netjes en christelijk leven. Maar die in feite niet met hun zondig leven willen breken.

Ik leg de link met de uitdrukking uit vraag en antwoord 85: *"... allen die onder de naam van christen zich in leer of leven onchristelijk gedragen..."*

Paulus vermaant zijn lezers: "U moet zichzelf niet aanpassen aan deze wereld en haar manier van denken en doen. Maar met een vernieuwd denken en een vernieuwde gezindheid zoeken en doen wat God welgevallig is. Je door de Geest van Christus zetten tot het doen van goede werken."

Wat die goede werken zijn en hoe ze er uit moeten zien komt aan de orde in de volgende zondag, vraag en antwoord 91. Ze komen voort uit waar geloof, ze stemmen overeen met de wet van God en ze worden gedaan tot eer van God.

Voor een leven als eredienst die God welgevallig is moeten we vooral kijken naar onze Heer zelf. Naar Jezus Christus, onze Redder. Wie hij is en hoe hij leefde op aarde en nu leeft in de hemel bij God zijn Vader.

Op hem mogen we gaan lijken en hem navolgen. Denk dan maar aan zijn liefde voor mensen, ook voor de zwakken in de samenleving. Denk aan zijn trouw aan God en zijn woord, zijn volmaakte gehoorzaamheid, zijn zachtmoedigheid en geduld.

In Filippenzen 2:5 schrijft Paulus: *"Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had."*

Dat is een aansporing en tegelijk een opdracht. Dat is het doen van goede werken ook. Het kan niet anders, én het is opdracht van de Heer. God wil dat.

"... het kan niet anders, of ieder die door waar geloof in Christus ingeplant is, brengt vruchten van dankbaarheid voort." (antwoord 64) Als een echte boom of als de rank aan de wijnstok Christus. Moeten van binnenuit dus. Moeten met een binnenpretje.

Maar het is ook opdracht van de Heer. Je moet je er in het geloof voor inzetten. De tien woorden van God, die over het leven als verlost gelovigen gaan, zijn ook tien geboden, leefregels voor een levenswandel die God welgevallig is. Er klinkt ons tegemoet: "U zult niet..... U zult wel....."

Maar blijf beseffen, dat we ook bij die Tien Woorden van God in de greep van zijn genade blijven. De wet is de wet van de vrijheid. God maakt ons door Christus vrij om voor Hem te leven in ware eredienst.

Noem het bevrijdende gehoorzaamheid. Alles gericht op de eer van God.

Antwoord 86 zegt: Christus vernieuwt ons door zijn Geest tot zijn beeld *"opdat wij met ons hele leven tonen, dat wij God dankbaar zijn voor zijn weldaden en opdat Hij door ons geprezen worde."*

Daar gaat het om bij uw goede werken: laten zien dat je God dankbaar bent voor wat Hij aan weldaden aan jou heeft gegeven. Dankbaar zijn voor de redding door Jezus Christus.

Wie zo leeft, die laat Christus zelf zien in zijn leven. Die laat zijn Heer aan het woord en die laat Hem zijn gedrag bepalen.

Dat zal dan ook zijn vruchten afwerpen voor je eigen geloofszekerheid. En het heeft uitstraling naar je naasten, zegt ons leerboek. *"... door onze godvrezende levenswandel ook onze naasten voor Christus winnen."*

We beseffen te weinig wat onze levensstijl zegt van Christus in ons leven.

Belemmeren we met ons leven het uitzicht op Christus? Of laten we hem door zijn Geest stralen in ons leven, in ons gedrag, in onze houding tegenover onze naaste in de kerk en daar buiten?

Er is hier veel voor Christus te winnen. Onze naasten bij voorbeeld.

De preek is bijna afgelopen. We kijken nog even terug. Wat hebben we gedaan vanmiddag? We hebben geprobeerd wat grote lijnen neer te zetten voor ons leven, aan de hand van Romeinen 12:1,2 en vraag en antwoord 86.

We leerden: Onder de genade wordt je leven één offer aan God.

U vraagt nu naar concrete handvatten voor uw levensstijl.

Dat komt wel, als de Tien Woorden één voor één opnieuw onder onze aandacht gebracht worden.

Paulus werkt de grote lijn van de doordachte eredienst en de vernieuwde gezindheid uit in het vervolg van Romeinen 12 en volgende hoofdstukken. In de liefde: je ziet je naasten staan in de kerk en in de samenleving.

Gods geboden komen bij Paulus aan de orde onder de noemer van de liefde, de vrede en de genade van God. In de catechismus is het niet anders. Het gaat om bevrijdende gehoorzaamheid. Het blijft 'moeten met een binnenpretje'.

Er valt voor ons nog heel veel te leren. Door de Geest van Christus.

Amen